

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie**

Kraków, dnia stycznia 2010 r.

P/09/170
LKR-410-30-03/2009

**Pan
Marian Sadzikowski
Dyrektor
Zespołu Szkół nr 1
z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Pogorska 8c
32-500 Chrzanów**

Wystąpienie pokontrolne

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła – na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U z 2007 r. Nr 231, poz.1701 ze zm.) - kontrolę Zespołu Szkół nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Chrzanowie, dotyczącą zadań realizowanych w zakresie wychowania fizycznego i sportu przez w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 oraz wybranych zagadnień z roku 2009/2010 do czasu zakończenia kontroli.

Niniejsze wystąpienie Delegatura NIK w Krakowie przesyła – stosownie do art. 60 ustawy o NIK – w związku z wynikami tej kontroli, przedstawionymi w protokole podpisanym przez Pana Dyrektora w dniu 18 grudnia 2009 r. i omówionymi na naradzie pokontrolnej w dniu 6 stycznia 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Szkołę zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień, nie wpływających jednak w istotny sposób na kontrolowaną działalność.

Powyższą ocenę ogólną uzasadniają przedstawione poniżej ustalenia i oceny cząstkowe.

1. Kontrola wykazała, że w statucie Szkoły nie uregulowano organizacji oddziałów sportowych i zasad rekrutacji do tych oddziałów zgodnie z rozporządzeniem z dnia 21 maja 2001 r. Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół. (Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.). Stwierdzono jednocześnie, że statuty Szkoły Podstawowej nr 8 i Publicznego Gimnazjum nr 4, wchodzących w skład Zespołu Szkół nr 1, zawierały informacje odwołujące się do innych dokumentów w których znajdują

się szczegółowe zasady naboru do klas sportowych. Rokrocznie w styczniu Szkoła publikuje w formie obwieszczeń i na stronach internetowych regulamin naboru do klas sportowych. NIK uwzględnia wyjaśnienia złożone na naradzie pokontrolnej w powyższym zakresie, jednak zwraca uwagę, że statut Szkoły wraz z załącznikami powinien wyczerpująco regulować zasady wskazane w cytowanym rozporządzeniu MEN.

2. Jak wynika z dokumentacji organizacji lekcji wychowania fizycznego i zajęć pozalekcyjnych w Zespole Szkół, liczba uczniów ogółem w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 wynosiła odpowiednio 779 i 719 w tym dziewcząt/chłopców 352/427 i 329/390. Liczba oddziałów 36 i 33. Liczba grup nauczania zintegrowanego (kl. I-III) – 10 w roku szkolnym 2007/2008 i 10 w 2008/2009. Liczba grup ćwiczących na lekcjach wf wynosiła odpowiednio 64 i 59, w tym grup koedukacyjnych było w roku szkolnym 2007/2008 30 a w roku szkolnym 2008/2009 również 30. W Szkole realizowano po 10 godzin dla ucznia w ramach realizacji programu klasy sportowej.

W badanych latach arkusze organizacji szkół zostały zaopiniowane pozytywnie przez m.in. Kuratorium Oświaty i zatwierdzone przez organ prowadzący.

3. NIK ocenia pozytywnie wykorzystanie bazy sportowej Szkoły. Infrastruktura i wyposażenie sportowe jakimi dysponowała Szkoła umożliwiało pełną realizację przyjętych przez nauczycieli programów wychowania fizycznego oraz pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych. Oględziny wykazały jednak braki tartanu na boiskach piłki ręcznej i koszykówki, na bieżni ogólnej i prostej oraz na rozbiegu skoczni w dal. Potwierdziła to również, przeprowadzona w trakcie kontroli NIK, kontrola Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chrzanowie.

Baza sportowa była w pełni wykorzystywana, zgodnie z jej przeznaczeniem, gdyż jak wynika z organizacji lekcji w szkole, łączna liczba godzin w jednym tygodniu, podczas których nie prowadzono żadnych zajęć w sali gimnastycznej w roku szkolnym 2007/2008 wynosiła dwie a w roku 2008/2009 trzy godziny lekcyjne. Stanowiło to odpowiednio 5% i 7,5% godzin zajęć ogółem ujętych w tygodniowym szkolnym planie zajęć.

Sprzęt, znajdujący się na wyposażeniu sali gimnastycznej, posiadał – w zasadniczej części- odpowiednie atesty lub certyfikaty dopuszczające go do użytku szkolnego, zgodnie z § 9 ust. 3 rozporządzenia MEN i S z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69).

Należy podkreślić, że Szkoła uzyskiwała dodatkowe środki na doposażenie bazy sportowej między innymi z realizacji programów Sokrates, dotacji Urzędu Wojewódzkiego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Rady Rodziców. Szkoła była także wspierana na podstawie umów ze stowarzyszeniami sportowymi działającymi na terenie Szkoły.

4. NIK ocenia pozytywnie organizację i prowadzenie zajęć wychowania fizycznego. Programy i plany nauczania w Zespole Szkół, były realizowane przez nauczycieli wychowania fizycznego po spełnieniu wymagań i umieszczeniu ich przez dyrektora w szkolnym zestawie programów. Nauczyciele posiadali plany wynikowe, plany nauczania oraz rozkłady materiału zgodne z programami realizowanymi na wszystkich etapach edukacyjnych.

W badanym okresie brak było dokumentacji potwierdzającej ewaluację oraz modyfikację programów nauczania. Opracowano zestaw programów fakultatywnych uwzględniający potrzeby uczniów (przeprowadzono ankietę).

W toku kontroli przeprowadzona została, w obecności specjalisty, obserwacja zajęć dziewięciu nauczycieli wf. Wszystkie zajęcia prowadzone były bez scenariuszy (konspektów) jednak przed lekcją nauczyciele wypełnili część arkusza wykorzystywanego do hospitacji zajęć, gdzie zapisują temat, cele, formy i metody realizacji, umiejętności uczniów na lekcji oraz innowacyjne rozwiązania organizacyjne lub metodyczne. W przypadku nauczycieli dyplomowanych i mianowanego, wszystkie lekcje, zarówno na I, II i III etapie edukacyjnym, z wyjątkiem prowadzonej przez nauczyciela mianowanego, poprzedzone były przedstawieniem celów lekcji, prawidłową rozgrzewką oraz charakteryzowały się prawidłową metodyką nauczanych elementów techniki, odpowiednią intensywnością ćwiczeń, indywidualnym podejściem do uczniów wykazujących niższą sprawność fizyczną lub mniejsze umiejętności. Występowały drobne błędy metodyczne czy też organizacyjne, ale nie miały one wpływu na efekty końcowe. Urządzenia i sprzęt były dobrane i wykorzystywane odpowiednio do metod zastosowanych podczas lekcji. Zakładane cele zostały osiągnięte, stosowano ocenianie zgodne z przedmiotowym systemem oceniania (PSO).

5. Na pozytywną ocenę zasługuje wypełnianie przez uczniów obowiązku uczestnictwa w zajęciach wychowania fizycznego. W badanym okresie frekwencja uczniów na zajęciach szkolnych wynosiła w PG 4 - 80% w roku szkolnym 2007/2008, a w 2008/2009 - 80,6%. W SP 8 w roku szkolnym 2007/2008 na I etapie edukacyjnym frekwencja wynosiła 86,7% a na II etapie 87,7%. Na podstawie analizy dzienników lekcyjnych, notatek w przedstawionych

osobistych dziennikach nauczycieli oraz opracowanych i dostępnych kart aktywności uczniów Publicznego Gimnazjum nr 4 i Szkoły Podstawowej Nr 8, stwierdzono, że procent uczniów obecnych na lekcjach wychowania fizycznego, którzy nie uczestniczyli w ćwiczeniach wynosił w kolejnych latach 2007/2008 i 2008/2009 w Gimnazjum 5,4 % i 8,4%, w SP 8 od 0,3% (klasy I-III) i 0,2 % (klasy IV-VI) do – odpowiednio - 3 % i 2 %.

W badanym w trakcie kontroli tygodniu, przy ilości zapisanych 2726, aktywny udział w zajęciach brało 2210 (81,1%) uczniów.

Zwolnienia uczniów z zajęć były wystawione zgodnie z § 8 rozporządzenia MEN w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów z 30.04.2007 r. Dz. U. z 2007 r. Nr 83 poz.562.

6. NIK ocenia pozytywnie prowadzenie czwartej godziny lekcyjnej na II i III etapie edukacji zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 9 grudnia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz. U. z 2003 r. Nr 217, poz. 2128). Analiza dokumentacji wykazała, że Szkoła skorzystała z możliwości uatrakcyjnienia zajęć wychowania fizycznego poprzez realizację czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w formie: zajęć sportowych i rekreacyjnych, gier i zabaw ruchowych, zajęć korekcyjno-wyrównawczych, aktywnych form turystyki, imprez rekreacyjnych i rozgrywek sportowych, udziału w szkoleniach młodzieżowych organizatorów sportu i sędziów sportowych, uczestnictwa w ważnych dla środowiska wydarzeniach sportowych.

7. NIK stwierdza, że ocenianie przez nauczycieli osiągnięć uczniów na zajęciach wychowania fizycznego było zgodne z obowiązującymi przepisami oraz zasadami wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Nauczyciele wychowania fizycznego stosowali przyjęte wymagania i kryteria oceniania określone w przedmiotowym systemie oceniania podczas lekcji wychowania fizycznego. Analiza dzienników lekcyjnych i dzienniczków nauczycieli potwierdziła prawidłowe stosowanie PSO oraz prowadzenie dokumentacji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

8. Szkoła, co zasługuje na pozytywną ocenę, realizowała szeroką ofertę pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz zajęć z gimnastyki korekcyjnej.

Jak wynika z dokumentacji organizacji lekcji wychowania fizycznego i zajęć pozalekcyjnych w Zespole Szkół, liczba wszystkich uczniów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych wynosiła w kontrolowanych latach odpowiednio 522 (67%) i 441 (61,3%) w tym dziewcząt 243 (69%) i 199 (60,5%) a chłopców 279 (65,3%) i 242 (62%).

Liczba uczniów ogółem z dysfunkcjami ruchowymi wynosiła w Zespole Szkół w roku szkolnym 2007/2008 trzech (0,38%) i 2008/2009 również trzech (0,42%). Zajęcia gimnastyki korekcyjnej w szkole prowadzone były na etapie szkoły podstawowej w klasach I-III. Nabór do grup prowadzony był przez nauczyciela gimnastyki korekcyjnej i higienistkę szkolną na podstawie zaświadczeń lub skierowań lekarskich oraz bilansu dziecka przeprowadzanego co dwa lata przez lekarza. Wszyscy chętni uczniowie z I etapu kształcenia zostali zakwalifikowani do uczestniczenia w zajęciach gimnastyki korekcyjnej - za zgodą rodziców. Zespół Szkół nie realizował czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w formie zajęć korekcyjno-wyrównawczych.

NIK ocenia szczególnie pozytywnie prowadzony w Szkole program nauki pływania. Programem tym, w roku szkolnym 2007/2008, objęci byli wszyscy uczniowie w SP 8 oraz klasy I – sze PG 4. W roku szkolnym 2008/2009 nauką pływania objęci byli wszyscy uczniowie klas sportowych w szkole podstawowej i gimnazjum (241 uczniów). Efektem masowej nauki pływania było posiadanie umiejętności przepłynięcia długości basenu przez ok. 90% uczniów kończących klasę III SP.

Najzdolniejsi uczniowie stale brali udział w zawodach sportowych na terenie województwa i kraju odnosząc sukcesy. Największe z nich to medale Mistrzostw Polski juniorów w pływaniu oraz medale Wojewódzkich Igrzysk Młodzieży Szkolnej oraz Wojewódzkiej Gimnazjady indywidualnie i w sztafetach.

Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych przez NIK wśród uczniów VI klas SP i III klas PG, tylko 6 osób – na 140 biorących udział w badaniu – nie umie pływać.

9. NIK ocenia pozytywnie współpracę Szkoły z organizacjami i stowarzyszeniami prowadzącymi działalność o charakterze sportowym w zakresie zapewnienia udziału uczniów we współzawodnictwie sportowym. Realizując program klas sportowych Szkoła ściśle współpracowała ze stowarzyszeniami na podstawie umów podpisywanych rokrocznie przy powoływaniu klas sportowych. Dotyczyło to Uczniowskiego Klubu Sportowego przy SP 8 oraz Gminnego Szkolnego Związku Sportowego oraz dodatkowo, na terenie szkoły, współpracy z MUKS Olimpijczyk (piłka nożna) i KS Kościelec(biegi na orientację).

Dobre wyniki w zakresie osiągnięć sportowych odzwierciedla fakt, iż latach poddanych kontroli zwiększała się liczba uczniów otrzymujących wspomaganie finansowe w formie nagród i stypendiów. Były to: nagrody finansowe Burmistrza za osiągnięcia sportowe (12 uczniów), stypendia gminne dla sportowców finansowane z budżetu Gminy (jeden uczeń), stypendia sportowe Sapere Auso z województwa (pięciu uczniów), stypendium sportowe Ministra Edukacji (jeden uczeń).

10. NIK ocenia pozytywnie sposób zapewnienia przez Szkołę bezpieczeństwa uczniów i nauczycieli podczas prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Szkoła posiadała regulamin zachowania w pawilonie sportowym i w szatni, obowiązujący podczas wyjść na zajęcia czy zawody poza teren szkoły oraz „Regulamin korzystania z boisk szkolnych”.

Szkoła Podstawowa i Gimnazjum, do czasu utworzenia Zespołu Szkół, tzn. do końca 2008 r., prowadziły rejestr wypadków oddzielnie. W ostatnich pięciu latach liczba wszystkich wypadków uczniów PG 4 wynosiła: 2004/2005 – 26, 2005/2006 – 29, 2006/2007 – 49, 2007/2008 – 35 i 2008/2009 – 37, natomiast liczba wszystkich wypadków uczniów SP 8 wynosiła: 2004/2005 – 16 (w tym 8 wf), 2005/2006 – 18 (w tym 5 wf), 2006/2007 – 13 (w tym 9 wf), 2007/2008 – 16 i - 2008/2009 – 13.

Według stanu na dzień 1 września 2009 r. w Zespole Szkół czterech z 15 nauczycieli nie posiadało zaświadczenia o ukończeniu szkolenia co było niezgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69 ze zm.), które w §21 stanowi, że nauczyciele, w szczególności prowadzący zajęcia w warsztatach, laboratoriach, a także zajęcia wychowania fizycznego, podlegają przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

11. NIK nie wnosi zastrzeżeń do kwalifikacji i doskonalenia zawodowego nauczycieli wychowania fizycznego i nauczania zintegrowanego zatrudnionych w Szkole. W roku szkolnym 2007/2008 zatrudnionych było 17 nauczycieli wychowania fizycznego i 10 nauczania zintegrowanego. W roku szkolnym 2008/2009 zatrudnionych było 16 nauczycieli wychowania fizycznego i 10 nauczania zintegrowanego

Wszyscy nauczyciele zatrudnieni w Zespole Szkół posiadali odpowiednie kwalifikacje określone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli. (Dz. U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1288 ze zm.).

Rada Pedagogiczna wykonując swoje kompetencje na podstawie art. 41 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) corocznie składała wnioski do dyrektora o potrzebach i kierunkach doskonalenia nauczycieli. Szczegółowe kryteria kierowania na doskonalenie zawarte były w corocznych zarządzeniach Burmistrza dotyczących ustalania zasad podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli z terenu Gminy Chrzanów. Na posiedzeniach Rady

Pedagogicznej podsumowujących rok szkolny nauczyciele składali wnioski i spostrzeżenia dotyczące realizacji doskonalenia zawodowego w szkole. W badanym okresie w SP 8 i PG 4 tworzone były plany roczne oparte na planie 5-letnim i badaniach potrzeb nauczycieli w dziedzinie doskonalenia zawodowego. W planach tych uwzględniano zgłaszane, w formie ankiet, potrzeby nauczycieli wf i nauczania zintegrowanego dotyczące doskonalenia i podnoszenia kwalifikacji. W Zespole Szkół dwóch nauczycieli wf ukończyło studia podyplomowe, czterech kursy organizowane przez wojewódzką placówkę doskonalenia nauczycieli i inne jednostki a 18 uczestniczyło w warsztatach, seminariach czy konferencjach. Wśród nauczycieli nauczania zintegrowanego czterech ukończyło kursy uwzględniające zajęcia ruchowe a pięciu uczestniczyło w warsztatach, seminariach czy konferencjach. Nauczyciele dyplomowani (17) z własnej inicjatywy aktywnie uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym.

12. Zastrzeżenia NIK dotyczą opóźnień w przedkładaniu przez uczniów klas sportowych orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia, o których mowa w rozporządzeniu MEN i S z 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do publicznych przedszkoli i szkół oraz przechodzenia z jednych szkół do innych (Dz. U. Nr 26, poz. 232 ze zm.). Jak wynika z analizy dokumentów naboru trzech losowo wybranych klas Szkoły:

- 47,2% uczniów przedłożyło orzeczenia lekarskie o dobrym stanie zdrowia po rozpoczęciu roku szkolnego tj. po okresie od trzech dni do 161 dni od rozpoczęcia roku szkolnego.

- w przypadku 44,4% uczniów orzeczenia lekarskie wydali lekarze upoważnieni do orzekania w sporcie amatorskim dzieci i młodzieży do ukończenia 21 roku życia, legitymujący się certyfikatem Polskiego Towarzystwa Medycyny Sportowej, którzy określili, że ważność orzeczeń upływa po sześciu miesiącach od daty ich wydania. Pozostałe orzeczenia wydali lekarze o specjalizacji: pediatra, lekarz medycyny, chirurg, co było niezgodne z wymogami powyższej cyt. rozporządzenia. NIK uwzględnia złożone w toku narady wyjaśnienia Pana Dyrektora, że interpretacja przepisów jest w tym zakresie niejednoznaczna, zwraca jednak uwagę, że niezależnie od stwierdzenia jaki lekarz ma wydać stosowne zaświadczenie, udział ucznia w zajęciach sportowych powinien być uwarunkowany poświadczeniem jego dobrego stanu zdrowia.

13. NIK zwraca uwagę, że w badanym okresie w Szkole nie przeprowadzano kompleksowego badania warunków prowadzenia i jakości zajęć wf oraz zajęć ruchowych co zostało określone w rozporządzeniu MEN z dnia 15 grudnia 2006 r.. Obowiązek ten został uchylony z dniem

24 sierpnia 2009 r. na podstawie art. 1 pkt 16 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 145, poz. 917, ze zm.).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie wnosi o podjęcie działań zmierzających do:

- 1) pełnego uregulowania w statucie Szkoły i załącznikach do niego zasad organizacji oddziałów sportowych oraz zasad rekrutacji do tych oddziałów,
- 2) dokonania napraw nawierzchni boiska i bieżni obiektu sportowego Szkoły,
- 3) uzupełnienia dokumentacji potwierdzającej ewaluację i modyfikację programów nauczania,
- 4) przeszkolenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy wszystkich nauczycieli wf,
- 5) przestrzegania przepisów cyt. rozporządzenia MEN i S z 20 lutego 2004 r. w sprawie naboru do klas sportowych w zakresie wymogów terminowego dostarczenia zaświadczeń o stanie zdrowia uczniów.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie do 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie, do dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Krakowie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały.

Otrzymują:

1. Adresat,
2. Departament NO i DN NIK,
3. Akta kontroli.